

FEKETE VINCE: VÉDETT VIDÉK. BUDAPEST, RÁCIÓ KIADÓ; KOLOZSVÁR, ERDÉLYI HÍRADÓ KIADÓ, ELŐRETOLT HELYŐRSÉG SZÉPIRODALMI PÁHOLY, 2010.

Alig lép túl, lép vele együtt, csak az indulás percében, Szabó Lőrinc négy soros idézetével Fekete Vince (... a veszendő / húson át vissza a porig) teszi fel a kereszt jobb karját, és máris teljes öleléssel-elutasítással zuhog a keretbe foglalt verseskönyv megveszekedett tiltakozása az elkerülhetetlen ellen, a szakadatlan körforgás ellen. És már várom, kimondja azt is, hogy az élet, igen, maga az élet is elkerülhetetlen, hát bíznom kell! hát bízzatok! hiszen a megmásíthatatlanban ott rejlik a kagyló gyöngye: az elkerülhetetlen élet maga.

Érvel a mulandóság, a mi voltunk s milétünk törvényei ellen, hogy annak omlatag, de szükségszerű rendszerében az élet örökkévalósága érdekében elfogadjon – elfogadjon majd a könyv oldalain százszor is – az egyszeri élet(-e, -ünk) kedvéért – a circulus vitiosus kegyetlen szépségét.

Végül is: ennek a magasztos körforgásnak alkotórészévé lenni nem is olyan kis dolog, vigasztalhatjuk a hitetlenkedőket, a leombozottakat.

Fekete Vince úgy menekíti magába, csombolyítja ölébe, védi a maga vidékét, mintha építkezne. Mintha teljesen új „vargavárost” építgetne megkapó meggyőződéssel és azzal a hittel – hite nélkül nem lehet meggyőződése, ebben hasonlít földijehez –, hogy az életet és az elmúlást vivő-hozó körforgásban egyetlen biztos és megmaradó élő pont van: az ő városa-vidéke.

Nyitott könyv, nyitott lírai eskütétel. Védett vidék címet is valahogy – sejtésem szerint – ennek okán kaphatott ilyen egyértelműen ez a nyolcvan oldalnyi verskötet. Itt az olvasónak nem kell kapkodnia levegő és zsindeyes háztető után a megmaradás és megértés végett. A kereszt jobb karjának, az ölelő keret első felének fölzokogása után rögvést következik a Fekete Vince-féle érvelés már a 9. oldalon, és a befogadó szent humusz, „A tarka domb ölében elnyugvó vidék” kapja, lám, a megnyugtató jelzöt, és nem a Kaszás, nem a lerongyolt test, nem a körforgás jelentkezése!

Egy pasztell-versben jelenik meg a szent Város, amelyet elhagyni nem lehet, és amelyet a költő hite és bizonygató versei szerint az örök élet maga sem hagyhat el soha. A többi csak másolás, mert ez a hétszentség.

És egy sánta arasszal odébb meglátatja a költő magát a csodát is, „Pompáznak akkor, a föld mélyén, a paloták”, igen, ám ezt csak ilyen versekkel lehet elhíttetni. Csodát művelni sokkal könnyebb, mint azt elhíttetni (A földbelátó). Ha itt megállanánk egy kicsinyég, fényt is tudnánk vetni Fekete Vince bimbózó s hervadó virágaira, melyből annyit rak elénk ebben a könyvében is. Nem az egyetlen az idézett. Sora van az élet menekítésének végig a könyvön. Perel a költő, szerelemben s vívódásban, akkor is perel, amikor „A hallgatás úgy merevedett közénk, úgy gyűlt rajtunk, mint kapuk záraiban eső után a rozsda”.

Metaforában, allegóriában – lásd a Földbelátót – nem szegénykedik, nem is tobzódik. Fekete Vince bánni tud az olvasóval, akár a téma, a látomás megkívánta költői eszközökkel. Ezt elég nehéz kimondanunk, mármint a költői eszközt, ugyanis igen alacsonyan száll egy-egy ilyen verseskönyv olvastán a didaktika. De hát maradjunk abban, hogy itt a költőnk nem válogató, csak éppen megválogatja, hogyan álljon szóba védett vidékkel, az Élet állítólagos rezervátumában.

Fekete Vince színekben remegő szitakötői mintha más vidéket nem is járnának be, mintha csak ide, erre a kárpáti, emberi eleven világra idézettek volna egykoron és évről évre.

Nincs szándékomban az Élet apostolaként fölmagasztalni Fekete Vincét, hiszen ő is azok közül való, akik a meglévőt élnek s hirdetik, de nem magasztalják túl az elmúláson. Mert nem tehetik. Ám tesznek okosat s szépet.

Bizonyosság erre Fekete Vincének minden verse. Egyik innen a Vásárváros című. Ha nincs titok, nincs mit elárulnunk: a védett vidék városa Kézdivásárhely, a vargaváros. „Mi lesz velünk, ha áll a vásár, / s vásáros nem jön senki? / Ki fog minket elfeledni?”

Nem kell itt megborzongásra kérni az olvasót, megbillen itt az öröklétünkbe vetett Fekete-féle örök bizodalom is. Istenem, az ember s abban a költő is csak azt félti, ami mulandó, amit el lehet venni, el lehet vetni vagy égetni, azzal anyyi.

És hogyan lehet tenni érette és benne? Itt ez a könyv is, a kiemelkedők között.

Márquez Macondóját föl tudnám építeni az ő írásai nyomán. Belakható. Fekete Vince városát ismerem, de aki nem ismeri, az is föl tudná építeni versei nyomán, azosmódúlag, ahogy a részletek, tornácok, kapualjak, a rózsapiac meg a hetivásár képei megjelennek. Megéletesednek a férfarcok, a kocsmasztal, ahová úgy megy a mester munka után, a maga asztalához, mintha haza, mintha otthonába lépne. És a hajnali derengésben ismét a munkapadnál. Fekete Vince amellest, hogy hitet tesz népe s városa mellett, azokért, megörökíti, ami van, megidézi s ébreszti azt, ami volt. Nagy dolog, nagyobb a rajznál újjáteremteni az elsüllyedtet. Ennek embere a földbelátó ember. És hát – maga az író, ki hasonló csodára képes.

Az olvasó tiszta erdei levegőn mehet gombászni a voltakkal a költő volt gyermekkorában... Mert ott is megjárja magát. Ezért mondom itt is, nem kell minden versnek, mint fogas alatt a zakónak, az akasztóját keresni. Úgyan ötlük lelkünkbe ez meg a másik, harmadik vers, mint gyanútlan sétánkban út szélén illatgömbben a vadboroszlán. És nem léssen oda!

Hogyan kerül ide a futóhomok, a Vargavárosba? Úgy, például, ahogy Szabó Lőrinc versébe a Sfinx, amely megszólal: az örökkévalóságnál többet ér egy percnyi életed. Fekete Vince egy élet elmerülésének vízióját önti homokba-versbe (bizony mondom, nem futóhomok jellegű e verse sem), és nem lep meg az, aki megkérdi: miért épp futóhomok, miért nem a hegyi tó, a Szent-Anna, az imádott?

Talán azért, mert itt és most érte utol a költőt épp eme vízió! Talán azért, mert az elsüllyedővel, az elhalóval együtt akarta hallatni vélünk az öröknek tartott élet(ünk) zálogának, a földnek morajlását, az utolsó pillanatokban.

Az a kritikus állítana minden vers-vízió mellé egy forgalmi rendőrt, aki süket fülekért született. Fekete Vince a meghallásra, a

meghallókért.

Az kötetzáró ciklus (Füvekben, fában – ez is szándékolt, hogy füvekbe, fába, az élő halhatatlankodókba temetkezik a költő), egyetlen siratóéneke. Szebbnél szebb, mélyebbnél mélyebb látomásokkal, megfogható mai gúzsokkal, cövekekkel, szjakkal kipányvázva. „Nem jönnek föl a csillagok / és már te sem jöhetsz fel.” Az életet, ezt, a mait, csak az tudja szép s jó tiszteletben értékelni, aki számot vet a halállal. Ez tiszta sor ebben a kötetben is, semmivel sem több, mint egy igazmondás – csak hogy itt szebb! Itt megnyugtatóbb. Nem az, hogy velünk jön Ő is majd, hanem ahogy megnyugtatók november elsején a gyönyörű, habos-fehér krizantémok.

A kötet zárószonettje a kereszt bal karja. A lázadásé, tiszta versformába zárva.

Ha valakinek volt kérdése Fekete Vincéhez, a költőhöz, az élethez, kapott valamelyes, felejtethetlen választ ebben a könyvben.

A Védett vidék könyvébe ne tegyen krizantémot senki, inkább kárpáti vadboroszlánt.

Kategória: Téka

Denumire autor: Czegő Zoltán

Látó Szépirodalmi Folyóirat